

VAKWEDSTRIJDEN EN EXAMINERING
WORLD SKILLS NETHERLANDS

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Het proces en borging van de opdrachtontwikkeling van vakwedstrijden	5
De methodiek van de beoordelingsformulieren	6
Type 1: Ja/Nee	7
Type 2: Nominaal	7
Type 3: Judgement	7
Puntenverdeling	7
Beoordeling en borgingsproces bij kwalificatiewedstrijden en Skills The Finals	8
Inzet van wedstrijdresultaten bij examen- en praktijkbeoordelingen	10
Procedures	10
Samenvattend	10
Bibliografie	11

INLEIDING

De afgelopen jaren is de vraag vanuit het onderwijs, inclusief vanuit studenten, om vakwedstrijden in te zetten binnen het kader van examinering aanzienlijk toegenomen. Verschillende ROC's hebben hierin stappen gezet en werkwijzen ontwikkeld om resultaten uit vakwedstrijden te vertalen naar resultaten binnen de exameninstrumenten die binnen hun opleidingen worden gehanteerd.

Vakwedstrijden kunnen dienen als voorbeeld van een gesimuleerde examenomgeving waarin de beroepspraktijk op realistische wijze wordt nagebootst. Dit sluit aan bij de uitgangspunten zoals beschreven in de Handreiking kwaliteitsborging van examinering in de beroepspraktijk (Kennispunt MBO Onderwijs en Examinering, 2020).

Het is van belang te benadrukken dat de door WorldSkills Netherlands ontwikkelde vakwedstrijden, geen exameninstrumenten zijn. Een vakwedstrijd is geen examen. De resultaten van vakwedstrijden kunnen echter, mits zorgvuldig ingebed, worden benut voor de beoordeling van (onderdelen van) examens, via de daarvoor ontwikkelde en gevalideerde exameninstrumenten.

Met deze publicatie bieden wij examencommissies inzicht in:

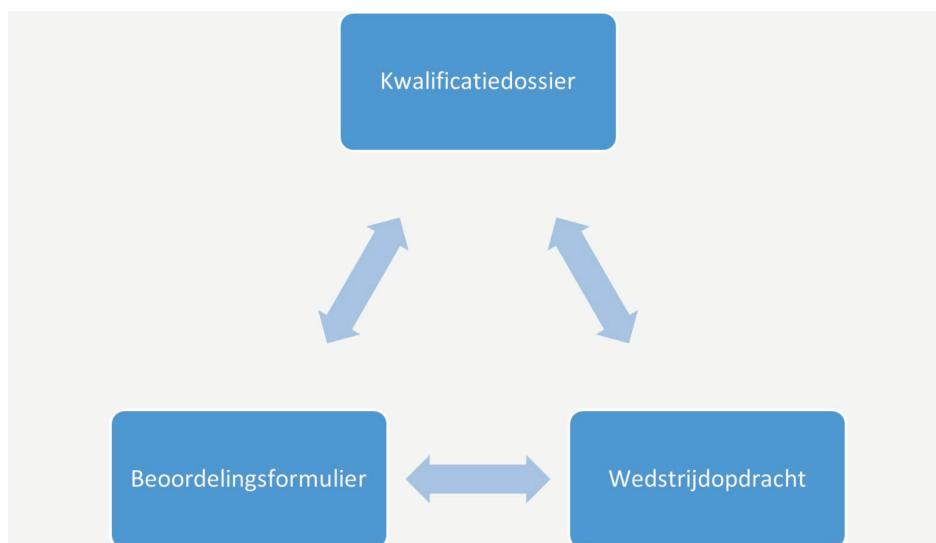
- Het proces en de borging van de opdrachtontwikkeling van vakwedstrijden door WorldSkills Netherlands
- De beoordelingsmethodiek en het gebruik van beoordelingsformulieren
- Het proces en de borging van de beoordeling tijdens Skills Heroes
- kwalificatiewedstrijden en Skills The Finals
- De wijze waarop resultaten uit vakwedstrijden kunnen worden toegepast of vergeleken binnen examen- of praktijkbeoordelingen (pvb)

HET PROCES EN BORGING VAN DE OPDRACHTONTWIKKELING VAN VAKWEDSTRIJDEN

WorldSkills Netherlands ontwikkelt 63 vakwedstrijden voor het mbo. Voor iedere wedstrijd wordt een kwalificatiewedstrijd en een finalewedstrijd ontwikkeld; in de meeste gevallen wordt daarnaast ook een voorrondeopdracht opgesteld. Iedere vakwedstrijd is gekoppeld aan één of meerdere crebonummers. De bijbehorende kwalificatiedossiers vormen de inhoudelijke basis voor de opdrachtontwikkeling.

Bij het ontwikkelen van wedstrijdopdrachten worden de kwalificatiedossiers systematisch geanalyseerd en vertaald naar opdrachten die de breedte van het beroep representeren. Omdat vakwedstrijden gericht zijn op het identificeren van excellent vakmanschap, worden de opdrachten kerntaak- en werkprocesoverstijgend vormgegeven. In zowel de kwalificatie- als de finaleopdrachten wordt gestreefd naar een zo volledig mogelijke afdekking van het kwalificatiedossier.

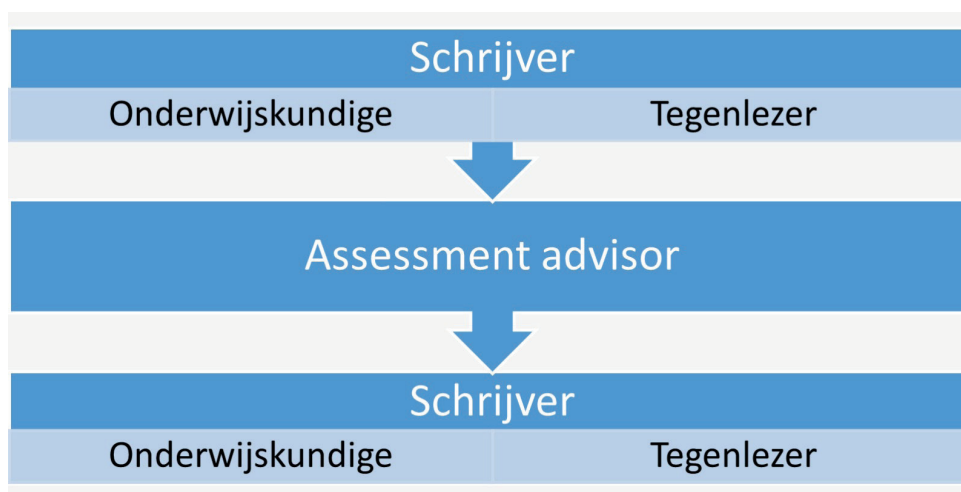
De ontwikkeling van de opdrachten vindt plaats volgens het principe van constructive alignment (figuur 1), waarbij kwalificatiedossier, beoordelingscriteria en opdrachten consistent op elkaar worden afgestemd. Dit principe vormt de basis voor de kwaliteitsborging van de opdrachtontwikkeling.

Figuur 1.

WorldSkills Netherlands beschikt niet over alle benodigde inhoudelijke expertise in eigen huis en maakt daarom gebruik van freelanceschrijvers uit zowel het onderwijs als de beroepspraktijk. Alle vakwedstrijden worden in nauwe samenwerking met deze experts ontwikkeld. Hierdoor zijn vakwedstrijden enerzijds gebaseerd op de kwalificatiedossiers en anderzijds op de geldende beroepsstandaarden. De beroepspraktijk vormt daarbij het uitgangspunt; dit betekent dat niet de onderwijsseisen, maar de beroepsstandaarden leidend zijn in de ontwikkeling van de vakwedstrijden.

De schrijvers worden gedurende het ontwikkelproces begeleid door een onderwijskundige en een tegenlezer. De onderwijskundige ondersteunt bij het opstellen van de opdracht en het formuleren van de beoordelingscriteria. De tegenlezer toetst de inhoud op aansluiting bij het werkveld en het betreffende kwalificatiedossier. Vervolgens voert de assessment advisor een eindcontrole uit, waarbij specifiek wordt gekeken naar de kwaliteit van de beoordelingsaspecten en de samenhang tussen kwalificatiedossier, opdracht en beoordelingssystematiek. De schrijver en onderwijskundige verwerken daarna de ontvangen feedback (figuur 2).

Het volledige ontwikkelproces wordt uitgevoerd binnen het Competitie Registratie Systeem (CRS) van WorldSkills Netherlands, de online omgeving waarin alle opdrachten volgens een gestandaardiseerd format worden ontwikkeld, beheerd en geborgd.

DE METHODIEK VAN DE BEOORDELINGSFORMULIEREN

Om resultaten van vakwedstrijden van WorldSkills Netherlands op een verantwoorde wijze te kunnen interpreteren en te vertalen naar examenresultaten, is het noodzakelijk inzicht te bieden in de wijze waarop de beoordeling binnen deze vakwedstrijden is ingericht.

Een belangrijk onderscheid tussen vakwedstrijden en toetsing of examinering binnen het onderwijs is het doel van de beoordeling. De beoordeling in een vakwedstrijd is primair gericht op onderscheid en differentiatie tussen deelnemers, met als doel het opstellen van een rangorde. Onderwijstoetsen en examens daarentegen zijn ontworpen om vast te stellen of een deelnemer beschikt over het vereiste competentieniveau en de bijbehorende kennis en vaardigheden. Deze verschillende doelstellingen leiden tot een wezenlijk andere beoordelingssystematiek.

Binnen de beoordelingsformulieren van vakwedstrijden wordt gewerkt met drie typen beoordelingsaspecten:

- Ja/Nee-aspecten
- Nominale aspecten
- Judgement-aspecten

Deze systematiek vormt de basis voor een transparante, consistente en valide beoordeling binnen de vakwedstrijden van WorldSkills Netherlands.

TYPE 1: JA/NEE

Een Ja/Nee beoordelingsaspect heeft als kenmerk dat het meetbaar is. Bij dit aspect heeft de deelnemer wel of niet aan de norm voldaan. Wanneer dit niet het geval is, dan betekent dit dat hij geen enkele punt krijgt. Dit aspecttype is daarom objectief en biedt geen ruimte voor interpretatie. Dit beoordelingstype wordt gebruikt voor relatief eenvoudig meetbare resultaten.

TYPE 2: NOMINAAL

Een nominaal beoordelingsaspect kenmerkt zich doordat de norm gepaard gaat met een getrapte score. Dit houdt in dat de norm precies is gedefinieerd en wanneer wordt afgeweken van de norm, dan kan de deelnemer wel punten verdienen, maar die zijn niet gelijk aan het maximaal aantal te behalen punten. Daarnaast kan er een tolerantiegrens worden ingesteld. Wanneer het resultaat binnen de tolerantiegrens valt, dan kent het CRS alsnog het maximaal aantal te behalen punten toe. Ook bij dit beoordelingstype is sprake van een objectieve beoordeling.

TYPE 3: JUDGEMENT

Bij een Judgement beoordelingsaspect is de norm niet hard meetbaar. De resultaten worden daarom door een onafhankelijke jury vergeleken met de beroepsstandaard. Op deze manier wordt beoordeeld in welke mate het resultaat voldoet aan datgene wat in het beroep gangbaar is. Een judgement beoordeling valt uiteen in verschillende gradaties. Voor iedere gradatie noteer je daarom in het beoordelingsformulier waarneembare kenmerken waarop de deelnemer beoordeeld wordt. De gradaties zijn als volgt gecategoriseerd:

0 = het resultaat voldoet niet aan de beroepsstandaard

1 = het resultaat voldoet (is gelijk aan) de beroepsstandaard

2 = het resultaat is beter dan de beroepsstandaard

3 = het resultaat is ruim boven de beroepsstandaard; toont excellentie

PUNTENVERDELING

Bij iedere wedstrijd van WorldSkills Netherlands is er een maximum van 100 punten te behalen. Deze worden naar verhouding verdeeld over de verschillende wedstrijdonderdelen, waarbij recht wordt gedaan aan de zwaarte van de verschillende wedstrijdonderdelen in relatie tot de beroepsstandaard.

Belangrijk voor het juist interpreteren en vertalen van het resultaat van vakwedstrijden naar examenresultaten is dat het totaal aantal punten wat een kandidaat heeft gescoord niet één op één duidelijk maakt of een kandidaat heeft voldaan aan de beroepsstandaard. Dit omdat bij een judgementaspect 1 punt aangeeft dat iemand voldoet aan de beroepsstandaard op een schaal van 0-3. Bij een wedstrijd met veel judgementaspecten kan een kandidaat met een relatieve lage score toch voldaan hebben aan de beroepsstandaard. Het is daarom van belang bij het omzetten van wedstrijdresultaat naar examenresultaat dit per aspect te doen.

Een voorbeeld uit de wedstrijd verpleegkundige:

Aspect: Heeft oog voor de emotionele gezondheid van mevrouw van Dijk.

- 0. Heeft geen oog voor de emotionele gezondheid van de patiënt.
- 1. Gaat in op gedragsobservaties van angst en verdriet en maakt hierbij gebruik van gemeenschappelijke taal (geen vakjargon).
- 2. Zie cat 1+ En maakt daarbij lichamelijk contact (hand vasthouden, hand op iemand zijn schouder etc).
- 3. Zie cat 2 + En neemt hiervoor de tijd en aandacht.

Categorie 1 in dit voorbeeld voldoet aan de beroepsstandaard zoals beschreven in het kwalificatie dossier verpleegkunde (SBB, 2026): kan emotionele problemen herkennen en kan gesprekstechnieken en begeleidingsmethodieken toepassen bij verschillende doelgroepen.

Categorie 2 en categorie 3 meten excellentie. Een deelnemer die categorie 1 scoort krijgt, hoewel hij/zij voldoet aan de beroepsstandaard maar 1 punt toegekend in dit voorbeeld.

BEOORDELING EN BORGINGSPROCES BIJ KWALIFICATIEWEDSTRIJDEN EN SKILLS THE FINALS

Net als bij het borgen van de kwaliteit van examinering (Overheid.nl, 2022) is het voor vakwedstrijden van belang dat deskundigheid van de betrokken personen geborgd is. WorldSkills Netherlands beschrijft dit in haar wedstrijdreglement (WSNL, 2025).

Voor de beoordeling van vakwedstrijden georganiseerd door WorldSkills Netherlands worden minstens twee en bij voorkeur 3 onafhankelijke juryleden aangesteld. De beoordelingen moeten professioneel en volgens protocollen en procedures worden uitgevoerd. Juryleden krijgen daarvoor voorafgaand aan de wedstrijd een training/instructie. In deze instructie komen thema's als modereren, waarnemen en concluderen en de WACKER-methode aan bod. De WACKER-methode is een gestructureerde methodiek voor het objectief waarnemen, beoordelen en evalueren van beroepsgericht gedrag of examens. Het acroniem staat voor Waarnemen, Aantekeningen maken, Classificeren, Kwalificeren, Evalueren en Rapporteren.

Daarnaast mogen juryleden geen kandidaten beoordelen waarmee zij enige relatie hebben (school, werk of persoonlijke relatie).

Bij de beoordeling van judgementaspecten zijn concrete waarneembare kenmerken beschreven. Het onderlinge verschil tussen juryleden die hetzelfde aspect beoordelen volgens het vier ogen principe mag maximaal 1 gradatie zijn, bij een grotere afwijking vindt een juryberaad plaats. Als er binnen toegekende gradaties een 0-score voorkomt in combinatie met enige andere score, dan moet er altijd overleg plaatsvinden tussen de juryleden (WSNL, 2025). Dit is omdat bij 0-score het jurylid aangeeft dat het niet aan de beroepsstandaard voldoet en enige andere score wel. De een zegt onvoldoende, de ander voldoende. Er kan wel verschil van inzicht zijn in de mate van excellentie maar niet of het aan het basisniveau voldoet.

Bij casuïstiek worden altijd dezelfde aspecten door dezelfde juryleden beoordeeld.

Als alle gegevens in het CRS zijn opgenomen en de jury akkoord is, wordt het formulier met de eindresultaten ondertekend en de wedstrijd afgesloten. De uitslag staat hiermee definitief vast en is onomkeerbaar. De jury wordt hierna ontheven van haar taken als de wedstrijdleiding hen officieel vrijwaart (WSNL, 2025).

Samenvattend:

- Procedures van beoordeling staan beschreven in het wedstrijdreglement.
- Een wedstrijdjury bestaat uit tenminste 2 en bij voorkeur 3 juryleden.
- Juryleden krijgen voorafgaand aan de wedstrijd een training/instructie.
- Juryleden mogen geen kandidaten beoordelen waar ze een connectie mee hebben.
- Onderling verschil tussen juryleden bij hetzelfde beoordelingsaspect mag maximaal 1 zijn en nooit 0 en een andere score.
- Als de jury akkoord is wordt het formulier met het eindresultaat ondertekend en de wedstrijd afgesloten. De jury wordt hierna ontheven van haar taken als de wedstrijdleiding hen officieel vrijwaart.

INZET VAN WEDSTRIJDRESULTATEN BIJ EXAMEN- EN PRAKTIJK-BEOORDELINGEN

Een voorbeeld naar hoe een resultaat uit een vakwedstrijd omgezet kan worden naar een examen- of praktijkbeoordelingen (pvb)

Omzettingstabel:

Resultaat WSNL	MBO examen- of praktijkbeoordelingen
0 = het resultaat voldoet niet aan de beroepsstandaard	O
1 = het resultaat voldoet (is gelijk aan) de beroepsstandaard	V
2 = het resultaat is beter dan de beroepsstandaard	G
3 = het resultaat is ruim boven de beroepsstandaard; toont excellentie	G

PROCEDURES

(WorldSkills Netherlands, 2024)

- WorldSkills Netherlands borgt dat aan alle kwaliteitseisen wordt voldaan en dat deze consequent worden nageleefd.
- WorldSkills Netherlands draagt zorg voor een betrouwbare afname en beoordeling van vakwedstrijden.
- Mbo-instellingen stellen een eigen servicedocument op voor het gebruik van beoordelingen uit vakwedstrijden van WorldSkills Netherlands als onderdeel van hun examenbeoordelingen.
- Mbo-instellingen zijn verantwoordelijk voor het omzetten van de beoordelingen van WorldSkills Netherlands naar examenbeoordelingen binnen hun eigen beoordelingsskaders.

SAMENVATTEND

WorldSkills Netherlands ontwikkelt vakwedstrijden die de beroepspraktijk realistisch nabootsen. Hoewel ze geen exameninstrument zijn, kunnen resultaten, mits zorgvuldig en per beoordelingsaspect geïnterpreteerd, worden gebruikt binnen mbo-examens. De opdrachtontwikkeling en beoordeling verlopen via een strak geborgd proces met deskundige schrijvers, juryleden en vaste beoordelingssystematiek (Ja/Nee, Nominaal, Judgement). Mbo-instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de vertaling van wedstrijdscoringen naar hun eigen examenbeoordeling.

BIBLIOGRAFIE

Kennispunt MBO Onderwijs en Examinering. (2020, November). Handreiking - Examinering in de beroepspraktijk. Opgehaald van onderwijsnexamining.nl: https://onderwijsnexamining.nl/app/uploads/20201023_Handreiking-Examinering-in-de-beroepspraktijk-1.pdf

Overheid.nl. (2022, 8 1). Regeling standaarden examenkwaliteit WEB. Opgehaald van Overheid.nl: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0045580/2022-08-01>

WorldSkills Netherlands (2024). Leidraad beoordeling & beoordelingsaspecten. Waddinxveen.

WSNL. (2025). Wedstrijd reglement 2025-2026. Waddinxveen: World Skills Netherlands.